

КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА
V сесія IX скликання

Р І Ш Е Н Н Я

30.01.2025

Київ

№ 10/10477

Про звернення Київської міської ради до Кабінету Міністрів України та Міністерства культури та стратегічних комунікацій України щодо збереження пам'ятки архітектури та містобудування національного значення Київської фортеці

Відповідно до Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Регламенту Київської міської ради, затвердженого рішенням Київської міської ради від 04.11.2021 № 3135/3176, Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», Закону України «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства», Постанови Верховної Ради України від 27.11.2003 № 1351-IV «Про інформацію Кабінету Міністрів України про сучасний стан та перспективи охорони об'єктів культурної спадщини України, а також пам'яток історії та культури Українського народу, що знаходяться за її межами», маючи на меті забезпечення захисту та передачі на баланс Національному історико-архітектурному музею «Київська фортеця» всіх земляних та кам'яних пам'яток Київської фортеці, Київська міська рада

ВИРІШИЛА:

1. Направити звернення Київської міської ради до Кабінету Міністрів України та Міністерства культури та стратегічних комунікацій України щодо збереження пам'ятки архітектури та містобудування національного значення Київської фортеці, що додається.

2. Закликати Кабінет Міністрів України передбачити необхідне фінансування для розробки облікової документації пам'яток Київської фортеці.

3. Доручити виконавчому органу Київської міської ради (Київській міській державній адміністрації) сприяти проведенню інвентаризації, а також підготовці облікової та науково-проектної документації з визначення меж та режимів використання зон охорони Комплексу пам'яток Київської фортеці тощо.

4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію Київської міської ради з питань регламенту, депутатської етики та запобігання корупції.

Київський міський голова *

Віталій КЛИЧКО

Додаток
до рішення Київської міської ради
від 10.09.2012 № 10/10474

ЗВЕРНЕННЯ

Київської міської ради до Кабінету Міністрів України та Міністерства культури та стратегічних комунікацій України щодо збереження пам'ятки архітектури та містобудування національного значення Київської фортеці

Важливість місії збереження культурної спадщини визначена Основним Законом України – Конституцією України. Стаття 54 Конституції України передбачає, що культурна спадщина охороняється законом. Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність.

Нині місце України в європейському культурному просторі значно залежить від ставлення до історичної пам'яті та рівня збереженості культурної спадщини. Усі об'єкти культурної спадщини на території України охороняються згідно з чинним законодавством – це є одним із пріоритетних завдань органів державної влади та місцевого самоврядування, а також міжнародно-правовим зобов'язанням.

Особливої уваги у сфері охорони культурної спадщини заслуговують пам'ятки національного значення.

Враховуючи унікальну цінність пам'яток національного значення, саме центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, надані повноваження щодо охорони та збереження цих пам'яток.

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про охорону культурної спадщини» до виключної компетенції Міністерства культури та стратегічних комунікацій України як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, віднесено: призначення відповідних охоронних заходів щодо пам'яток національного значення, надання дозволів на проведення робіт на пам'ятках національного значення, затвердження технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів культурної спадщини (у разі встановлення такою документацією меж території пам'ятки національного значення), видання розпоряджень та приписів щодо охорони пам'яток національного значення та ін.

На сьогодні великого суспільного резонансу набули питання охорони та збереження пам'ятки архітектури та містобудування національного значення Київської фортеці.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2012 року № 929 «Про внесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України» Вали і рови

Васильківського укріплення Київської фортеці 1832–1839 рр., розташовані між вулицями Чигоріна, Перспективною та Щорса, віднесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України як пам'ятку містобудування, архітектури національного значення (охоронний номер 260070-Н).

На сьогодні Комплекс пам'яток Київської фортеці займає площу більше ніж 10 км². Складається з 25 пам'яток архітектури національного значення, поєднаних у єдиний комплекс, розташований у центральній частині міста.

Цей комплекс є найбільшою збереженою в Європі кам'яно-земляною фортецею. Окремі споруди Київської фортеці нерозривно пов'язані з історією визвольного і революційного рухів.

Пунктом 3.20 Постанови Верховної Ради України від 27 листопада 2003 року № 1351-IV «Про інформацію Кабінету Міністрів України про сучасний стан та перспективи охорони об'єктів культурної спадщини України, а також пам'яток історії та культури Українського народу, що знаходяться за її межами» (далі – Постанова), Кабінету Міністрів України рекомендовано вивчити до 01 травня 2004 року разом з Київською міською радою, Київською міською державною адміністрацією та іншими органами виконавчої влади питання передачі на баланс Історико-архітектурної пам'ятки-музею «Київська фортеця» всіх земляних та кам'яних пам'яток Київської фортеці згідно з постановою Ради Міністрів України РСР від 06 вересня 1979 року № 442 «Про доповнення списку пам'яток містобудування і архітектури Української РСР, що перебувають під охороною держави», з метою збереження комплексу пам'яток. Однак цей пункт Постанови досі не було виконано.

Питання збереження оборонних споруд, які входять до складу унікальної пам'ятки архітектури та містобудування національного значення Київської фортеці, належать до пріоритетних завдань у системі заходів з охорони культурної спадщини, до яких, зокрема, належить виявлення, дослідження та підготовка облікової документації на комплекси споруд фортеці та її окремих складових.

Особливого захисту потребують Вали і рови Васильківського укріплення Київської фортеці 1832–1839 рр., розташовані між вулицями Чигоріна, Перспективною та Щорса, що перебувають на державному обліку як пам'ятка містобудування, архітектури національного значення (охоронний номер 260070-Н). З метою захисту традиційного характеру середовища, збереження та належного функціонування цієї пам'ятки виникла необхідність встановлення її зон охорони.

Згідно з частиною другою статті 32 Закону України «Про охорону культурної спадщини» межі зони охорони в межах населених пунктів становлять 100 м від межі території пам'ятки, а в межах зон охорони забороняється проведення: робіт з нового будівництва на відстані, меншій за суму подвійної висоти пам'ятки, що охороняється, та висоти запланованої новобудови; будівельних робіт на існуючих об'єктах, якщо наслідком виконання таких робіт стане збільшення висотності такого об'єкта або збільшення більш як на 15 відсотків зовнішніх геометричних розмірів його

фундаменту (крім територій пам'яток археології), або зменшення відстані від такого об'єкта до пам'ятки, що охороняється, понад граничний рівень, який визначається як подвійна сума висоти пам'ятки та висоти такого об'єкта.

Характерною рисою пам'ятки, що одночасно визначає складність збереження наявних на сьогодні фортифікаційних об'єктів, є розташування на значній, насиченій сучасною забудовою території, яка пролягає від верхнього плато з терасами схилів правого берега Дніпра на сході та перепадом рельєфу місцевості із західного та південного боків долини річки Либідь.

Крім того, поєднання мурованих та земляних споруд у єдину просторову систему розгалужених фортифікаційних укріплень, розташованих у межах трьох районів, формує неповторність міського ландшафту, що потребує посиленого режиму правового захисту об'єктів Київської фортеці.

Архітектура комплексу являє собою органічне поєднання різних за естетикою стилів та напрямів художнього впливу від романського та барокового до прикладів мистецтва класицизму.

Наукове вивчення об'єктів Київської фортеці на сьогодні вкрай недостатнє. Наявні облікові документи, зокрема паспорти, розроблені відповідно до законодавства Української РСР, у більшості втратили свою актуальність у зв'язку з відсутністю інформації щодо критеріїв цінності об'єкта дослідження та його предмета охорони, визначення території пам'ятки, технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів культурної спадщини, меж та режимів використання її зон охорони тощо.

Технічний стан об'єктів фортеці останнім часом значно погіршився в зв'язку з масштабним будівництвом на території комплексу. Особливих втрат зазнали земляні укріплення внаслідок перепланування навколишньої території, нівелювання автентичного ландшафту.

Основна частина об'єктів, розташованих на території Київської фортеці, мають статус пам'яток національного значення, до яких належать такі знакові комплекси як Госпітальне, Васильківське укріплення, Новий та Старий Арсенал, Київський тюремний замок, споруди Цитаделі, Лисогірський форт. Певна кількість об'єктів взагалі не має відповідної облікової документації.

Складні за архітектурним рішенням та технічними характеристиками оборонні територіальні комплекси потребують всебічних та ґрунтовних фахових різнопрофільних досліджень, актуальної фотофіксації, оцінки їх технічного стану та визначення їх територій.

Проведення цих необхідних і невідкладних заходів забезпечить належну охорону та збереження цієї унікальної пам'ятки національного значення та реалізацію повноважень Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, передбачених законодавством у сфері охорони культурної спадщини.

З метою розв'язання проблем щодо захисту цієї пам'ятки, враховуючи визначені законодавством повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини,

виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація) неодноразово звертався до Міністерства культури та інформаційної політики України із запитами, проводив спільні наради та ін.

Враховуючи послідовну позицію Київської міської ради щодо захисту та збереження об'єктів культурної спадщини міста Києва, закликаємо:

1) Кабінет Міністрів України дати доручення Міністерству культури та стратегічних комунікацій України терміново здійснити відповідні заходи з дослідження пам'яток Київської фортеці та забезпечення розроблення (актуалізацію існуючої) відповідної облікової документації (зокрема технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж території пам'ятки);

2) Кабінет Міністрів України передбачити необхідне фінансування для розробки облікової документації пам'яток Київської фортеці;

3) Міністерство культури та стратегічних комунікацій України дати доручення Українському державному інституту культурної спадщини якнайшвидше завершити роботи з дослідження та комплексної інвентаризації будівель та споруд Київської фортеці й передати всі документи, складені за результатами проведеної інвентаризації, Національному історико-архітектурному музею «Київська фортеця»;

4) Міністерство культури та стратегічних комунікацій України сприяти розробленню необхідної науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини на пам'ятки архітектури та містобудування національного значення Київської фортеці.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО